

Japonku Shiho Dono zaujal náš vnútorný svet

pravda.sk | 9.10.2016 | Rubrika: Kultúra - Galéria | Strana: 0 | autor: [Helena Dvořáková](#)

Shiho Dono je Japonka, ktorá teraz býva v Bratislave. Tu sa vydala, má syna a je spokojná. Rada chodí najmä do lesa za domom v Dúbravke, kde býva. Pozoruje prírodu - často ju kreslí. Nedávno vystavovala ilustrácie v **Bibiane** a divákov očarila jedinečnosťou svojich diel. Hovorí, že sa to naučila aj na Slovensku. Ako sa k nám dostala?

Umelkyňa Shiho Dono knižky vždy chápala celistvo ako umelecké dielo.

Shiho sa narodila 28. decembra 1977 v Sappore a od malička milovala knihy a kreslenie. Keď skončila strednú školu, zoznámila sa v neďalekom Otaru s grafičkou Hiroko Mori, ktorá mala galériu aj dielňu, kde dávala kurzy grafiky. Shiho sa začala venovať nielen grafike, ale neskôr, už na vysokej škole, aj ručnému umeleckému viazaniu kníh. Knižky mala naozaj rada a chápala ich celistvo, ako umelecké dielo. Tento hlboký záujem ju priviedol až k Dušanovi Kállayovi na Vysokú školu výtvarných umení, lebo slovenská ilustrácia mala v Japonsku cveng. Dnes Shiho ilustruje, robí však aj voľnú grafiku, prekladá rôzne ľudové rozprávky do japončiny a píše aj vlastné texty. Malá knihovnička, veľký dojem

Zaujímalo ma, prečo nazvala Shiho svoju letnú výstavu v **Bibiane** tak skromne - Malá knihovnička. "Vychádzam z toho, že knižnica môže byť malá, ale významná. Ide o myšlienky, ktoré obsahuje." Ďalej Shiho rozpráva, že v detstve stále chodila do knižnice. Hoci sa často sťahovali, vždy si na novom mieste našla knižnicu. "Knižnica je pre mňa ako kamarátka. V knižnici cítim istotu - tam ma knihy vždy čakajú. Je to moja najstálejšia kamarátka."

Do knižnice zájde Shiho aj na Slovensku. Požičiava si najmä ľudové rozprávky, oceňuje, že u nás vychádzajú aj rôzne preklady rozprávok. Našla si tak napríklad rozprávky ruské alebo kazašské, rozprávky rôznych menšín. "Je to pre mňa veľmi zaujímavé! Cez slovenské preklady sa dostávam aj k rozprávkam, ktoré som vôbec nepoznala a ktoré v Japonsku ešte nevyšli. Objavujem."

Úspešný útek od ježibaby

Shiho si v detstve rozprávky užila - mama jej ich čítala a pozerala ich aj v televízii. "Ako semestrálnu prácu na VŠVU som ilustrovala japonskú rozprávku Momotarou o chlapcovi, ktorý sa narodil z broskyne a išiel bojovať s javorom. Je to obľúbená rozprávka aj pána Kállaya." Vďaka Shiho sa však do Japonska dostala napríklad aj rozprávka Janko Polienko zo zbierok Pavla Dobšinského. "Ako ďalšiu semestrálnu prácu som mala česť aj ja robiť ilustrácie do knihy Slovenské klasické rozprávky, ktorú vydali na Slovensku. V tom čase som prečítala niekoľko slovenských rozprávok a veľmi ma zaujali."

Som zvedavá, čím naše rozprávky na Shiho zapôsobili. Hovorí, že tie ktoré práve prečítala, boli veľmi

kruté, ide z nich až mráz po chrbte. Oproti japonským rozprávkam vraj vyznievajú veľmi surovo. Pochybujem, že by sa to až tak líšilo, ale Shiho vysvetľuje: "Áno, aj japonské rozprávky sú hororové, to áno, ale slovenské sú zároveň veľmi realistické, takže obrazy sú silnejšie. Ale podobné sú aj anglické, francúzske či nemecké rozprávky. Jednoducho sú iné než naše a to je pre mňa zaujímavé."

Shiho Dono ručne viaže aj knihy ako umelecké objekty.

Autor: Pravda, Ľuboš Pilc

Zistila Shiho pri čítaní rozprávok, či majú príbehy z rôznych končín sveta aj niečo spoločné? "Existujú rôzne druhy rozprávok, ale ja mám rada tie takzvané utekacie. Všade na svete majú ľudia radi motív, ako človek od niečoho uteká. Od ježibaby, od draka, skrátka od zla. Deti tiež tento motív obľubujú a veľmi sa tešia, keď človek dokáže premôcť zlo, utiecť mu. Preto som asi aj vybrala pre japonské deti rozprávku Janko Polienko. Cez rozprávky sa veľmi dobre spoznáva aj kultúra národov."

Rodina a tváre

Shiho má s manželom Jozefom Miklósom syna Kaita. Syn bude mať onedlho desať rokov, hovorí po japonsky aj po slovensky. Tiež má rád "utekacie" rozprávky. Podobá sa na mamu aj na otca. "Po mne má oči," hovorí Shiho. Privádza nás to k téme, akú tvár vlastne Shiho maľuje ľahšie - európsku alebo japonskú? Na jej ilustráciách nájdeme totiž aj také, aj také tváre. Je to spontánne, alebo si rozmyslí, čo ide maľovať? A čo sa viac prejavuje v jej voľnej tvorbe - slovenské dojmy alebo japonské korene?

"Bolo obdobie, keď som hľadala, ako kresliť európsku tvár. Merala som si vzdialenosti medzi očami a veľkosť nosa - európska tvár je o čosi plastickejšia. Musela som to troška študovať. Ale najradšej kreslím podnety z prírody. Stromy, lístie, kvety, zvieratá. Keď mám čas, idem von. Mám rada Malé Karpaty, pri Dúbravke máme malý les, tam chodím veľmi rada. Niečo si aj vyfotím, ale najdôležitejšie je vnímať. Veľa vecí si z prírody nosím aj domov - kamene, rastlinky, konáriky a podobne."

V Sappore, kde sa narodila, je vraj počasie podobné, sú tam štyri ročné obdobia, len viac sneží. Je to oblasť Hokkaido a tam vraj nebývali vždy Japonci. Predtým tam žil národ Ainuov a dnes žijú spoločne. Príroda však zostala nedotknutá. "A ak mám porovnávať, tak práve taká nedotknutá príroda, myslím si, na Slovensku nie je."

Do debaty vstúpi aj manžel Jozef: "Ak je na Slovensku príroda dotknutá, tak je to často nedokončené. V Japonsku vždy všetko dotiahnu do poslednej bodky." Shiho však namieta, že jej sa aj slovenská príroda veľmi páči. A vôbec - na Slovensku našla neuveriteľné podnety: očarili ju aj vnútorné svety našich umelcov.

Príťažlivosť duše

Shiho najprv na vysokú školu v Japonsku neprijali. V tom období sa teda zamestnala, ale stále kreslila. Potom si našla v Otaru spomínanú malú galériu, kde sa priúčala grafike. Tam uvidela aj grafiky Albína Brunovského a práce Dušana Kállaya. Bola nimi očarená, pocítila akúsi príťažlivosť duše a začala sa zaujímať o Slovensko.

"Zaujalo ma, že títo výtvarníci mali celkom iný vnútorný svet ako Japonci. Ja som si nevedela vysvetliť, kde to berú? Z čoho to pramení? Ako sa dá takto vyjadrovať? Čo to vlastne cítiť? Chcela som ísť teda do tej krajiny a zistiť, ako sa tam žije, kde sa berie ten zaujímavý vnútorný svet!"

Takýto obdiv sa príjemne počúva. A núka sa otázka - na čo Shiho prišla? Pochopila to? (Radšej prepočujeme manželovu žartovnú poznámku, že "z alkoholu to asi nebolo" a zostávam pyšná na naše bohaté vnútorné svety.)

"Neviem," hovorí Shiho. "Už som to precítila, ale slovami to ešte neviem vyjadriť."

Vytúžené Slovensko

Som zvedavá, či bolo pre Shiho problémom dostať sa na Slovensko a overovať si, ako to u nás chodí.

"Rok som sa učila grafiku v galérii v Otare, potom som urobila prijímacie skúšky a štyri roky som študovala v Tokiu. Už počas štúdia som mierila na Slovensko. V Japonsku som sa učila slovenčinu aj od jednej Slovenky, ktorá mala kamarátku Japonku, čo práve žila na Slovensku. Bola to ilustrátorka Nana Furya, manželka výtvarníka Petra Uchnára. Ona mi dala kontakt aj radu, aby som prišla na Slovensko a stretla sa s Dušanom Kállayom. A vyšlo to."

Je rozdiel medzi japonskou a slovenskou výtvarnou školou? "Pre mňa je to zaujímavý kontrast - v Japonsku ma dobre pripravili technicky, môj profesor bol veľmi šikovný majster, technické zariadenie aj materiály boli na úrovni. Na Slovensku nie je taká technická úroveň, ale tu som sa, naopak, naučila vyjadriť sa samostatne. V Japonsku, ak mám otázku, hneď dostanem aj odpoveď. Nemusela som toľko rozmýšľať. Na Slovensku som mohla viac uvažovať: ako sa to dá urobiť? Človek sa skrátka viac hľadá, a tak sa aj nájde. Profesor Kállay dával zaujímavé témy každému študentovi individuálne. Chcel, aby sa každý človek dobre vyjadril."

Našla sa v tvorbe a našla si aj muža

Dali sme slovo aj manželovi Jozefovi Miklósovi, aby porozprával, ako sa so Shiho zoznámili.

"Pochádzam z rodiny, ktorá je tiež umelecky založená - dedko vyšíval, otec maľoval. Tá umelecká časť rodiny pochádza z Veľkej Mače. Otcove obrazy boli naivné, niekedy náhodou namaľoval aj šesť prstov na jednej ruke, ale mal s tým úspech. Aj ja som kreslil rád ceruzkou, chodil som na základnú umeleckú školu v Šali, kam sme sa neskôr presťahovali a - dobre ma tam viedli. Zaujímala ma aj hudba a tieto záujmy ma priviedli do divadla. Najprv som tam bol zvukár, potom osvetľovač, neskôr aj herec. Bolo to ochotnícke divadlo v kultúrnom dome Nádej - my ako deti sme si to prekladali ako Nájdem - a robili sme pod vedením Jána Chrenka.

Keď som sa neskôr presťahoval do Bratislavy, pracoval som ako ošetrovateľ vo fakultnej nemocnici. Myslel som si, že si tam odpykám všetky dovtedajšie hriechy a potom začnem život "na čisto". Bola to totiž ťažká práca. Moja polovička tam vtedy ležala, bola na vyšetreniach, a ja som sa o ňu staral. Už tri

mesiače predtým som sa totiž - len sám od seba - začal učiť po japonsky. V nemocnici som vtedy stretol aj paniu, ktorá bola a stále je vedúcou Divadelnej fakulty VŠMU a ktorá mi ponúkla prácu. Na VŠMU som bol potom zamestnaný desať rokov ako divadelný osvetľovač aj ako zvukár. Ale teraz som práve prešiel do Činohry SND, kde som osvetľovačom. Už sa tam udomáčujem. Takže v nemocnici som vtedy stretol budúcu manželku aj šéfkou a môj život sa naozaj zmenil," rozpráva Jozef Miklós.

"Najprv som ani nemal o neznámu cudzinku veľký záujem, bol som veľmi zaneprázdnený na jednotke intenzívnej starostlivosti, ale sestričky mi spomínali, že je na oddelení Japonka a keďže sa učím po japonsky, mám sa jej ujať. Zariadili všetko tak, že som s ňou potom chodil na vyšetrenia. Zistil som, že to je milé dievča a že je v mnohých veciach iná, ako ženy, ktoré som stretol dovtedy. Jej miera prísnosti a zábavy, ten pomer medzi tými dvomi polohami, mi vyhovoval. Mala svoje miery na život a tie boli aj na mňa ako ušité! Poznám sa, viem, čo potrebujem, a ona to vie tiež," uzatvára.

Shiho s manželom Jozefom Miklósom v **Bibiane** pred vitrínou s jej knihami.

Autor: Pravda, Ľuboš Pilc

Shiho k tomu dodáva: "Jedna kamarátka z Japonska sa ma nedávno spýtala, čo sa mi na mojom mužovi páči. Povedala som jej, že on nevyrušuje, keď maľujem a kreslím, keď som sústredená na knižky. Samozrejme, za moju prácu nedostávam výplatu mesačne, nemám žiadnu istotu a nemáme až takú dobrú finančnú situáciu, no on nikdy nepovie, aby som sa zamestnala nejakou inak, kde bude väčšia istota. Môžem v pokoji tvoriť. Môj muž to chápe."

Krvavničky na export

Na otázku, aké zvyky dodržiavajú v rodine viac, či slovenské, alebo japonské, hovorí Jozef: "Ja som bezzvykový človek. Vianoce sú napríklad už aj v Japonsku, podobne ako u nás. Naša rodina v Japonsku je veľmi šikovná a to sa mi páči. Čajový obrad nedodržiavajú, nie sú ovplyvnení náboženstvom, žijú skôr prakticky. Aj rozumne hospodária. V Japonsku je

všetko pre mňa také akurátne. Sú prísnejší a zodpovednejší aj čo sa týka čistoty a poriadku. Pravidlá platia po celom Japonsku rovnako, ale, samozrejme, nie každý Japonec ich dodržiava."

Pokiaľ ide o varenie, Shiho varí aj európske, aj japonské jedlá. Keď muž dostane chuť, dá si aj klobásu alebo slaninu, no v Japonsku klobásy nemajú: "Našiel som tam síce niečo ako klobásu, ale bola to skôr nejaká bylinková pasta. Keby som podnikal v Japonsku, asi by som vyrábal jaternice, lebo ryžu milujú. Iste by im to chutilo. Ale robil by som ich možno menšie."

Shiho sa na začiatku rozprávania zmienila, že niektoré slovenské rozprávky sú pre Japoncov hororové. Čo by teda povedali na naše "krvavničky"? Asi by zistili, že sú dobré, ako sú napokon o víťazstve dobra aj tie naše "krvavé" rozprávky. A aj Shiho ich tak maľuje - ako láskavé.